

ségek sem jók gyümölcstartásra. A gyümölcs minden szagot könnyen magába vesz, ezért az erős szagot árasztó, bomlásnak indult anyagokat távolítsuk el a gyümölcskamra közeléből.

A kamrában és a pincében gyümölcstartó állványokat és polcokat helyezünk el, pincében zsupszalmát terítünk a gyümölcs alá.

A leszedett gyümölcsöt csészéjével (ahol levele volt!) lefelé egymástól külön fektetjük le. Helyszüke esetén a gyümölcsöt egymásra rakják, ez esetben az egyes rétegek közé azonban csomagolópapírost tegyünk, s ügyeljünk arra, hogy e rétegeket husz centiméternél magasabbra ne halmozzuk. Nagy halmokban a gyümölcsöt nagyon nehéz elenőrizni, már pedig a rothadt darabok megrontják a többit is.

Hogyan történik a gyümölcs feldolgozása?

A gyümölcsöt szokták aszalni, befőzik, gyümölcslét (lekvárt) készítenek belőle, ha sok terem, bort vagy ecetet is csinálnak belőle.

A gyümölcs egyik leghasznosabb értékesítési módja az aszalás. Az aszalt gyümölcsnek nagy előnye, hogy sokáig eláll és bárhová könnyen szállítható. Az aszalást azonban gondosan (nem kemencében!) kell végezni.

A befőzés vagy gőzölés is sokáig eltartja a gyümölcsöt. Ezt háromféleképen szokták végezni: vagy meghagyják természetes állapotban a gyümölcsöt, vagy hántják s végül felszelelik.

Gyümölcslíznek (lekvárnak) nevezzük a főzés által be-sűrített gyümölcsöt, melyet cukorral vagy a nélkül is előállíthatunk. E célra azonban mindig csak teljesen érett, egészséges gyümölcsöt használunk fel.

A gyümölcsbort vagy gyümölcsecetet legtöbbször almából (olykor körtéből vagy ribizliből) készítik.

III. Összefoglalás. Kérdések alapján, közös megbeszélés útján megbeszéljük a látott és hallottakat.

IV. OSZTÁLY.

Költeménytárgyalás

A tanítás anyaga: Felszabadulás! című vers tárgyalása.

(Nevelési cél: A hazatérő magyarság érzésének érzékeltetése.

1. Előkészítés. Gyerekek! Ki emlékszik még a múlt év őszen történt nagyjelentőségű dolgokra? Mi történt akkor hazánk egy részével? Melyik részt kaptuk vissza akkor? Miért örültünk annyira a felszabadult Felvidék

magyarlakta részének? Kiket, milyen anyanyelvű testvéreinket kaptuk vissza?

Gondoltatok-e már arra, gyermekek, mennyit szenvedtek azok a mi jó magyar testvéreink az idegen megszállás évei alatt? Kik szakították el tőlünk? Hány évig éltek távol, elszakítva tőlünk? Hány évesek vagytok? Gondoljátok el, több, mint kétszer annyi ideig voltak »idegen« hazában, mint amennyi évesek ti vagytok! Még elgondolni is rettenetes szenvedéseiket!

És mégis mit láttunk? Csodát, gyermekeim! Azok az elnyomott, magyarságukért üldözött, hajszolt magyar testvéreink minden üldözés dacára is hiven kitartottak. Eltiltották nekik anyanyelvük használatát, elvették földjüket, kitették munkahelyükről a családfőket, bezárták gyárakat, műhelyeiket, megszüntették magyar iskoláikat s gyermekeiket idegen nyelvű iskolákba kényszerítették, letiltották keblükről a három szint, ki akarták parancsolni lelkükből a magyar hazához való visszakivánczozást! És mind ezt nem néhány napig, hétig, hónapokig, hanem husz hosszú esztendeig csinálták velük! És szegények hiába vártak, reménykedtek, hogy jönnek a felszabadító Horthy-bakák, felvirrad szabadulásuk hajnala... Hiába rejtegették a letiltott magyar zászlót, sokszor életük kockáztatásával is, hogy háfha eljön az óra, amikor kitűzhetik végre házuk falára... Hiába...

Magyarul csak titokban, egymás között beszélhettek, mert azt is eltiltották nekik. Magyarul dalolni csak olyankor lehetett, ha nem hallották a minden magyar szótól, daltól rettező elnyomóik. Megtiltották számukra a magyar rádió hallgatását, s ha valakit rajtakaptak azon, hogy Budapestet hallgatta, kegyetlenül elvették rádiókészülékét, gazdáját pedig börtönbe zárták.

Ó, milyen kegyetlenül hosszú lehetett ezeknek a derék, jó, hazájukhoz hűségesen kitartó magyar testvéreinknek ez a husz év! Mennyi kint, mennyi megaláztatást, mennyi szenvedést kellett vállalniok, amiért magyarok maradtak. De ők inkább vállalták a meghurcoltatást, vállalták a börtönt, vállalták a nyomorúságot, a szenvedést, de nem tagadták meg magyarságukat. Pedig milyen könnyű dolguk lett volna, ha kijelentik: hogy ők ezentul nem magyarok akarnak lenni, hanem csehek! Bizonyosan a legjobb jövedelmű állásokat, földet adták volna számukra, hogy aztán büszkén mutogassák a világnak: Ime, lássátok, a magyarok sem kívánczoznak már vissza többé régi hazájukba, annyira szeretnek nálunk! És azt gondoljátok, akadt egyetlen egy magyar is, aki így cselekedett! Inkább tűrték a szenvedést, de áruló magyar, fajtáját, hazáját

megtagadó magyart nem talált egyet sem az elnyomó el-
lenség!

Gondolhatjátok, mekkora volt az örömük ezeknek a derék, hozzánk mindvégig hűségesen kitartó magyar testvéreinknek, amikor bevonulni látták községükbe, városukba a magyar honvédeket! Amikor kitűzhatték végre — addig Isten tudja hol rejtegetett — magyar zászlóikat s kiállhattak az utra, éljenezhették a Kormányzó urat és a délcegen lépkedő daliás magyar honvédeket! Gyerekek! El tudjátok képzelni ezt az örömet? Volt magyar, aki, amikor átjöhetett végre szabadon, utlevél nélkül a Dunán a magyar partra, ahogy kilépett a partra, letérdelt és megcsókolta az anyaföldet... Mint gyermek, aki régen eltávozott szüleitől s végre husz hosszú esztendő után kezét csókolhat édesanyjának...

II. Hogy mit éreztek, mit szenvedtek ezek a derék, hazatért magyar véreink, nehéz volna még elképzelni is. Szerencsére egy derék kassai magyar versbe, költeménybe foglalta érzéseit. Gondoltam, ennél szebben, jobban senki sem tudná ezt érzékeltetni velünk, azért elmondom most nektek ezt a költeményt.

Címe:

FELSZABADULÁS!

Írójának neve SZIKLAY FEPENC (Kassa). Jól jegyezzétek meg!

Most pedig hallgassátok, mit ír a költő.

*Husz éve vártuk ezt a drága percet,
Hogy szabadon szólhasson végre szánk!
Eddig hazudni, vagy hallgatni kellett,
Hogy gyilkosan ne törjenek reánk.
Husz évig éltünk, önmagunk tagadva,
Hogy tartogassuk puszta életünk
E szent megváltó, áldott pillanatra,
Mikor hazánkba visszatérhetünk.*

*Husz évig éltünk itt igába törve,
Szülőföldünkön idegen gyanánt,
Hányszor borultunk sirva ősi rögre,
Ahol lakásunk volt, de nem hazánk!
Nem volt hazánk, hisz hencegő pribékek
Üllék vadul az árulás torát,
A járom a mi vállainkon égett
És ők zsebelték buzáját, borát.*

Nem volt hazánk és mégis — úgy szerettük!
 Kinok között, halálra szántan is,
 Mert tudtuk azt, egy percre sem feledtük,
 Hogy urságuk bítorló, gaz, hamis!
 Mert tudtuk azt, csak avval is, hogy élünk
 E szent helyen s ha kell, temetkezünk,
 Szent hivatás feltámadást remélnünk
 S hinnünk, hogy egyszer még ott hon leszünk!

Magyar maradt ez ősi föld! Hiába
 Üldöztek el közülünk ezreket,
 És jött tizannyi mindegyik nyomába, —
 A holtakat kiüzni nem lehet!
 Magyarnak őrzött meg sok hősi emlék:
 Nagy ősök földbe ágyazott pora,
 Ha büszke mult erősít szívet, elmét,
 Korcsult jövőtől nem félünk soha!

A multból élünk, ámde — a jövőnek!
 Nem búsitott a céltalan jelen,
 Vigyáztuk elmulását zord időknek,
 Amig a napfény újra megjelen.
 Gunyolt reményünk végre, im, beválott!
 Utat talált az égbe hő imánk,
 Eljött a perc, a százezerszer áldott,
 Mit millió szív úgy, de úgy kívánt!

Ne higgye senki, hogy csodára lesve
 Mi mitse tettünk értünk, értetek!
 Munkában izzott férji lelke-teste
 S magyar anyák neveltek gyermekeket!
 Dolgunk olyan volt, mint ki fákát ültet,
 Habár maga gyümölcsöt sem remél:
 A vágy, mely élteté öreg szívünket,
 Tovább az ifjúság szívében él!

S ne higgye senki, hogy tán elfeledtünk,
 Ha »tulra« innen ritkán szállt a hír,
 Hisz tudnotok kell, átok ül felettünk
 S magyar, ha sirni kell, magába sir!
 És tudnotok kell, mit parancsol Isten,
 — Hiába tört be cseh, tatár, török, —
 Amig e föld nem egy, itt béke nincsen:
 A Kárpátok törvénye szent s örök!

A Kárpátok törvénye ez: Ne lépje
 Szét jött-ment azt, amit Isten egybetart!
 És, hogy legyen nép, mely szavát megértse,
 Ezért alkotta Isten a magyart!

*Jogunk van minden talpalatnyi földre!
 — Vagy ezredévé ur itt volt-e más?!
 Ez volt hitünk, ezt biztatott öröme:
 Magyar-nak lenni égi hivatás!*

*Magyarnak lenni! Nyillan! Mitse félve,
 Hogy már ezért is üznek véredek!
 Magyarnak élni, dolgosan, remélve,
 Hogy mit teremtünk, mind miénk lehet!
 Ó, hogy megértük ezt a drága percet!
 Dicséret érte Néked, Istenünk!
 Köszönjük ezt a nem remélt kegyelmet
 S fogadjuk: Áldhat szent kezed, vagy verhet,
 Mindig a Te néped: magyarok leszünk!*

Egy percig némán maradok, várom a költemény által keltett hatás elmélyülését. Aztán megered a szó, a beszélgetés, mint a patak, mely »minél messzebbre foly, annál inkább dagad«. A költeményt most nem lesz időnk szakaszonként tárgyalni: annak egy egész órát kell szentelnünk! Megéri! Most csak hallgassuk, mit ébresztett a gyermekek lelkében e költemény s vezessük, irányítsuk a beszélgetés fonalát egyik gondolatról a másikra. Ó, micsoda lelki megrázkódtatásokat kelthetünk e költeménnyel a gyermekben! Egész életére kiható élménnyel véshetjük szívébe a szent hazaszeretetet. S ha úgy érezzük, hogy csordultig már a pohár, befejezésül most, e költemény egyszeri elolvasása után, mondjuk el együtt a *Szózat* első két szakaszát:

*Hazádnak rendületlenül
 Légy hive, ó magyar!
 Bölcsőd az s majdan sirod is,
 Mely ápol s eltakar.*

*A nagy világon e kívül
 Nincsen számodra hely;
 Áldjon vagy verjen sors keze:
 Itt élned, halnod kell.*

A második órán, amikor szakaszonként tárgyaljuk majd a költeményt, elevenítsük fel azt a fenséges pillanatot, amikor vitéz honvédeink először léptek a husz évig elrabolt magyar földre. Tegyük ezt színesen, egész lélekkel, hadd érezze a gyermek, hogy mi is ott vagyunk most a *lulsó* oldalon, s mi is a költemény írójával várjuk a felszabadító magyar katonákat, élükön a Legelső Magyarral! Énekeljük el a bevonuló magyar bakák dalát: *Horthy*

Miklós katonája vagyok... Számoljanak be a gyermekek, ki mit hallott rádióan a felszabadulás és bevonulás felejtetetlen pillanataiból!

Ha így sikerült a nemzeti érzést elébük tárunk s azt a tanulók lelkében meggyökereztetnünk, a vállalkozó egykét legjobb tanuló tanulja meg a költeményt s valamelyik iskolai ünnepélyen adja elő szépen. A felújított költemény újra rezonálni fog a gyermekek lelkében, ami csak még jobban elmélyíti a hatást, amit nem lehet eléggé mélyen belevésni ma minden magyar gyermek szívébe-lelkébe!

(V. L.)

Gazdasági ismeretek

IV. OSZTÁLY.

A tanítás anyaga: Őszi teendők a konyhakertben.

Nevelési cél: A gazdasági érzék és gondolkodás fejlesztése.

I. Előkészítés. Kivonulás az iskola konyhakertjébe. Beszélgetés a konyhaketről, annak műveléséről, beosztásáról, hasznáról.

Szóba kerül itt a konyhakert területének kihasználása, a vetésforgó, trágyázás.

Célkitűzés: Beszéljünk ma arról, mik az őszi teendők a konyhakertben?

II. Tárgyalás. (Közös megbeszélés alapján.)

A konyhakertnek trágyázásra kerülő részét ősszel trágyázzuk meg és azonnal ássuk le a trágyát. A konyhakert többi részét is még a fagyok beállta előtt fel kell ásni. A felásott földet csak akkor szabad elgereblyézni, ha azt még az ősszel bevetjük.

Ősszel vetjük a téli salátát, a korai spenótot és a fokhagymát.

A téli saláta magját Szent István-nap körül (sűrűn szórva vetjük el. A 3—4 levelű palántákat aztán októberben palántáljuk 25 centiméter sor- és növénytávolságra. Ültetéskor jól megöntözzük.

A spenót magját szeptemberben vetjük 20 centiméter sortávolságra. Ősszel és tavasszal kigyomláljuk. Kora tavasszal a spenót levelei adják az első zöldfőzeléket. Fejlődő gyermekek legegészségesebb vérképző tápláléka. Korán felmagzik. Utána még tavaszi vetésű növényeket vethetünk.

A fokhagyma-gerezdeket szeptemberben vagy márciusban 20 centiméter sor- és félannyi növénytávolságra dugdossuk el. Tavasszal gyomláljuk és sekélyen megkapáljuk. Szárát érés előtt épp úgy, mint a vöröshagyma szárát, letapossuk. Juliusban szedjük fel.